מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לתאר את מעמד היהודים באירופה לפני האמנציפציה ואת האוטונומיה הקהילתית
- להסביר את הקשר בין רעיונות הנאורות והמהפכה הצרפתית למתן שוויון זכויות ליהודים
- לנתח את המתח בין זכויות לפרט לבין זהות קהילתית-לאומית ולהעריך סיכוי וסיכון

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – צרפת
2. ב – על האוטונומיה הקהילתית
3. ג – שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום ולא רק דת
4. ב – נפוליאון בונפרטה
5. ב – 1790
6. ב – הגבלות במסחר ובמגורים לעשר שנים

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – הספרדים קיבלו ב-1790 וכלל יהודי צרפת ב-1791
2. נכון – היה לה בית דין, מיסים, צדקה וחינוך משלה
3. לא נכון – הוא דרש בדיקת נאמנות והטיל הגבלות בצו המחפיר
4. לא נכון – התפתחה אנטישמיות מודרנית מבוססת גזע ולאום
5. נכון – מצבם הכלכלי והתרבותי היה שונה ומוכר יותר

חלק ג' – השלימו את המשפט

1. אמנציפציה
2. אוטונומיה
3. 1789
4. נפוליאון
5. קלרמון-טונר
6. מחפיר

חלק ד' – התאימו מושג להסבר

- 1 – ה (שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא)
- 2 – א (שלטון עצמי של הקהילה היהודית)
- 3 – ד (היטמעות בחברה הסובבת עד ויתור על הזהות)
- 4 – ג (הגבלות על היהודים שהטיל נפוליאון ב-1808)
- 5 – ב (שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום)

חלק ה' – סדרו לפי סדר כרונולוגי

1. פרוץ המהפכה הצרפתית והצהרת זכויות האדם והאזרח
2. שוויון זכויות ליהודים הספרדים בבורדו ואביניון
3. שוויון זכויות לכלל יהודי צרפת כולל אלזס-לורן
4. נפוליאון מכנס את הסנהדרין
5. פרסום הצו המחפיר

חלק ו' – כתיבה והבעת דעה

1. אמנציפציה היא שוויון זכויות מלא; השפעות: ירידה בכוח הקהילה וסמכותה, עליית סיכון להתבוללות ולאנטישמיות מודרנית, לצד הזדמנויות להשכלה ולשילוב בחברה
2. יהודים כאומה - קבוצה עם מוסדות ומשפט נפרד; כבני אדם - פרטים שווים לכל אזרח. תמורת הזכויות נדרש ויתור על האוטונומיה הקהילתית ועל בתי הדין הנפרדים
3. שיקול בעד: שוויון זכויות פתח הזדמנויות השכלה ומקצועות; שיקול נגד: פגיעה בזהות הקהילתית ובאוטונומיה; מסקנה אישית מנומקת

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ויתור על האוטונומיה הקהילתית ועל בתי הדין והמוסדות הנפרדים
- סיכון אפשרי: התבוללות או חשיפה לאנטישמיות מודרנית
- ירידה בכוחה ובסמכותה של הקהילה היהודית המאורגנת

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח עם דיון קצר על 'כרטיס התושב' כדי להמחיש את המצב לפני האמנציפציה
- בחלק הפתוח כדאי לעודד תלמידים להביא דוגמה קונקרטית לכל צד של סיכוי וסיכון
- לגרסת ההנגשה ניתן לדלג על הפריטים המסומנים ולהתמקד בעובדות הבסיסיות

דף תרגול: מגטו לאזרחות - האמנציפציה בצרפת

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בסוף המאה ה-18 חל שינוי דרמטי במעמד יהודי צרפת - מקהילה אוטונומית בעלת מעמד נחות לאזרחים שווי זכויות. בדף זה נבחן את התהליך, את מחיריו ואת תוצאותיו.

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזו מדינה הייתה הראשונה באירופה שהעניקה ליהודים שוויון זכויות?

א) אנגליה ב) צרפת ג) רוסיה ד) גרמניה

2. על מה נדרשו היהודים לוותר כדי לקבל שוויון זכויות?

א) על שמירת השבת ב) על האוטונומיה הקהילתית ג) על לימוד תורה ד) על השפה העברית

3. מהי אנטישמיות מודרנית?

א) אהבת זרים ב) חוק שמעניק זכויות ליהודים ג) שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום ולא רק דת
ד) איסור על מגורים בערים

4. מי כינס את אספת הנכבדים והסנהדרין?

א) הרוזן קלרמון-טונר ב) נפוליאון בונפרטה ג) לואי ה-16 ד) רובספייר

5. באיזו שנה קיבלו יהודי צרפת הספרדים שוויון זכויות?

א) 1789 ב) 1790 ג) 1791 ד) 1808

6. מה היה תוכן 'הצו המחפיר'?

א) ביטול כל הזכויות שניתנו ב) הגבלות במסחר ובמגורים לעשר שנים ג) מתן אזרחות מיידית לכולם
ד) פתיחת בתי ספר יהודיים

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כל יהודי צרפת קיבלו שוויון זכויות באותה שנה	☐	☐
2	הקהילה היהודית בימי הביניים ניהלה את ענייניה בעצמה	☐	☐
3	נפוליאון העניק ליהודים זכויות בלי לדרוש מהם דבר	☐	☐
4	לאחר האמנציפציה נעלמה שנאת היהודים בצרפת	☐	☐
5	יהודי בורדו קיבלו זכויות לפני יהודי אלזס-לורן	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המשפט

השלימו את המילה החסרה.

1. מתן שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא ליהודים נקרא _____

2. שלטון עצמי של הקהילה היהודית נקרא _____ קהילתית

3. הצהרת זכויות האדם והאזרח פורסמה בעקבות המהפכה הצרפתית בשנת _____

4. הקיסר שכינס את הסנהדרין היה _____

5. הרוזן _____ נאם באספה הלאומית בתמיכה בזכויות ליהודים כפרטים

6. הצו משנת 1808 שהטיל הגבלות על היהודים נקרא הצו ה_____

4 חלק ד' – התאימו מושג להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אמנציפציה	___	**א.** שלטון עצמי של הקהילה היהודית
2. אוטונומיה קהילתית	___	**ב.** שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום
3. התבוללות	___	**ג.** הגבלות על היהודים שהטיל נפוליאון ב-1808
4. הצו המחפיר	___	**ד.** היטמעות בחברה הסובבת עד ויתור על הזהות
5. אנטישמיות מודרנית	___	**ה.** שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא

5 חלק ה' – סדרו לפי סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	שוויון זכויות ליהודים הספרדים בבורדו ואביניון
☐	פרסום הצו המחפיר
☐	נפוליאון מכנס את הסנהדרין
☐	שוויון זכויות לכלל יהודי צרפת כולל אלזס-לורן
☐	פרוץ המהפכה הצרפתית והצהרת זכויות האדם והאזרח

6 חלק ו' – כתיבה והבעת דעה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו מהי אמנציפציה, והציגו שתי השפעות שלה על הקהילה היהודית בצרפת

2. בנאום קלרמון-טונר נאמר שליהודים כאומה אין לתת דבר אך כבני אדם יש לתת הכול. הסבירו את ההבדל בין שני המושגים והציגו מה נדרש מהיהודים תמורת הזכויות

3. האם לדעתכם המחיר שנדרש מהיהודים תמורת השוויון היה מוצדק? הציגו שני שיקולים מנוגדים והכריעו

כרטיס יציאה

מה היה התנאי שהציבה צרפת ליהודים תמורת שוויון הזכויות?

ציינו סיכון אחד שהאמנציפציה יצרה ליהודי הפרט

ציינו השפעה אחת של האמנציפציה על כוחה של הקהילה היהודית

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀